

písemností z Palackého *Urkundliche Beiträge*, bez odkazu na Eršilova *Monumenta Vaticana* nebo vydání instrukcí kardinála Brandy od Aloise Madreho. Breve *Salvatoris omnium* je zpřístupněno ve verzi adresované roku 1427 kardinálu Beaufortovi, aniž by bylo uvedeno, že listinu se stejným formulářem vydala papežská kancelář už o rok dříve pro kardinála Orsinioho. Kazatelskou instrukci legáta Cesariniho vydává Stuart Jenks z dosti nespolehlivého rukopisu, na jeho porušená místa ovšem neupozorňuje a nesnaží se je emendovat, naopak nesrozumitelné pasáže zmnožuje vlastním chybným přepisem. Navíc nijak nevyznačuje vztah k instrukcím Brandovým, z nichž byl Cesariniho výnos téměř doslova převzat, a pomíjí také další opětovná zveřejnění Brandova výnosu, například zmíněným kardinálem Orsinim.

Sbírka písemností z tzv. druhé husitské války (č. 36–45) rovněž kombinuje reprinty starších edic s vydáními rukopisných textů. Jednoznačným přínosem je otištění dvou dosud nevydaných jmenovacích listin legáta Rudolfa z Rüdeseimu pro odpustkové komisaře (č. 38 a 40). Celou řadu otázek naproti tomu vyvolává edice kazatelských instrukcí legáta Roverelly. Jenks přetiskuje dva dříve vydané dokumenty nazývané *Ordinata* a *Instrucciones* a nabízí i vlastní edici delší verze instrukcí včetně sumáře odpustkové buly. Srovnání rukopisných textů (vydavatel jich uvádí celkem šest a používá čtyři, dochovalo se jich však více) by ovšem ukázalo, že původní podobu textu reprezentuje delší verze *Ordinat* včetně tří sumářů papežských bul, jež zahrnovala také *Instrucciones*. Ty je třeba považovat za výnos legáta Roverelly, a nikoliv Rüdeseima, jak na základě krkolomného, podle mne nesprávného čtení napsu činí Jenks. Celý soubor je datován 9. července 1468 ve františkánském klášteře ve městě *Gretz*, které je nutno identifikovat jako Štýrský Hradec, nikoliv Hradec Králové (s. 189, 202).

Konečně odpustková kampaň na stavbu mosteckého kostela (č. 120–122) je v edici zastoupena třemi položkami, z nichž vidimace odpustkového breve Lva X. z 25. ledna 1516 i jeho prodloužení z 18. února 1518 jsou evidovány bez plného textu jako ztracené. Jan Hrdina nicméně upozornil na opis prvního vidimu z 18. století v Archivu České koruny a na dva další exempláře tisku s instrukcemi mosteckého faráře a odpustkového komisaře Mikuláše Buschera, které Jenks nezaznamenává.

Hodnotit edici tak úctyhodného rozsahu podle tří vybraných kapitol se může zdát nespravedlivé. Publikace skutečně podává přehled o normativních pramenech pozdně středověkých odpustkových kampaní v záběru dosud nevidaném. Trpí přitom nedostatky, jež jsou z části

pochopitelné, zčásti však zbytečné. Pakliže se Stuart Jenks s ironickým nádechem zřiká tradičních ideálů německé historické vědy vyjádřených adjektivy „gründlich“ a „vollständig“ (s. 10), je zejména to první u edice na škodu věci. Nedostatečné zohlednění historického kontextu jednotlivých kampaní a s tím spojené téměř úplné ignorování sekundární literatury má neblahé důsledky i pro konečnou podobu edice. Problematická editorská politika a technika ubírá další body ze skóre této nesporně užitečné a ambiciózně pojaté antologie. Domnívám se proto, že téměř každý uživatel bude nakonec knihu posuzovat podobně jako zájemce o bohemikální problematiku. Ocení možnost pohotově získat informace o všech paralelních, předchozích i následujících kampaních, získá pomůcku pro komparativní studium a oporu pro obecnější závěry a generalizace týkající se odpustkové teorie a praxe. V užší oblasti svého zájmu bude nicméně kontrolovat zde vydané texty nahlédnutím do dalších rukopisů a korigovat celkový obraz dané kampaně v dialogu se starší i novější odbornou literaturou.

PAVEL SOUKUP

Acta correctoris cleri civitatis et diocesis Pragensis annis 1407–1410 comparata, ed. Jan ADÁMEK, Filosofía, Praha 2018 (= Archiv český XLIII)

xxxix + 458 s., ISBN 978-80-7007-524-1

Pražské arcibiskupství bylo před husitskými válkami spravováno centrálními zástupnými úřady arcibiskupa. Vedle generálního vikáře a oficiála působil rovněž korektor kléru, jenž měl dohlížet nad mravy kleriků. Z činnosti tohoto úřadu, jehož počátky sahají do episkopátu Arnošta z Pardubic, se v úplnosti dochoval pouze jeden svazek akt, dnes uložený v Archivu Metropolitní kapituly u sv. Víta. Obsah svazku přiblížil v roce 1921 Antonín Podlaha, který v monografii *Acta korektorů duchovenstva diecése pražské z let 1407–1410* shrnul zaznamenané případy. Podlaha však neuvedl kompletní dokumentaci ani všechny osoby, jež se v aktech objevují. Sám autor ostatně publikaci označil jako zprávu o aktech. Edice se tento důležitý pramen dočkal až zásluhou Jana Adámka téměř po sto letech od vydání Podlahovy knihy.

Samotné edici předchází úvod v českém a anglickém jazyce. Zde je nejprve stručně zmíněn

úřad korektora kléru, přičemž Adámek odkazuje na podrobnější studii Zdeňky Hledíkové (Právněhistorické studie 16, 1971, s. 71–111), jejíž osobnost ostatně byla na počátku editorova zájmu o zpřístupněný pramen. Poté následuje vnější popis rukopisu a analýza jeho obsahu. Svazek byl veden kontinuálně v letech 1407 až 1410, objevují se v něm ale doplňky k záznamům z pozdějších let. V době vedení svazku se v úřadu korektora vystřídali Hereš a Ojří z Domanic. Kromě nich vykonával v době neobsazení úřadu funkci korektora protonotář arcibiskupské kanceláře Dominik z Budějovic. Když v roce 1410 došlo k předání úřadu mezi Herešem a Ojřím, stalo se tak během jediného dne. Dva zápisy z 26. ledna pocházejí ještě od Hereše a třetí již náleží Ojřívovi, který se tehdy stal korektorem už potřetí. Adámek věnuje pozornost také pomocnému personálu korektora, jeho pisařům, služebníkům a strážci karceru. Notář Matěj býval v některých případech zmocněn i k vedení jednání, a to konkrétně k provádění výslechů. V jednom případě si korektor přizval k výslechu rovněž experta, jenž měl přezkoušet delikventa, který se vydával za kněze.

Dále Adámek sleduje strukturu svazku. U akt se počítalo s tematickým vyčleněním závažnějších kauz, což se do značné míry dělo, ale plánovaný rejstřík pro tuto část nebyl vyhotoven. Ohledně charakteru zápisu editor upozorňuje, že se změnou osoby korektora se mohla měnit i forma zápisů. Za působení Hereše tak byl zápis stylizován objektivně, zatímco za Ojře subjektivně. Zápisy v aktech nemají charakter čistopisu, nýbrž je znát, že vznikly přímo během probíhajících jednání. To dokazují mimo jiné četné opravy a vsuvky. Některé části jsou naopak vynechávány, aby mohly být později doplněny. Podle Adámka uvedený postup svědčí o přepisování těchto zápisů do akt dle předešlých provizorních poznámek.

Editor podává také informace o datování zápisů. Jednání se konala v menším počtu pouze v neděli, kdy byl zaznamenán zhruba poloviční počet zápisů než v ostatní dny. Z údajů o době jednání, které jsou v některých zápisech připojeny k dataci, přitom vyplývá, že korektor úřadoval zejména dopoledne. Následně se editor věnuje problematice přísah. Ty jsou zmiňovány jen u některých výpovědí a editor se přiklání k možnosti, že přísaha nebyla vždy vyžadována.

Vydaný rukopis obsahuje celkem 638 záznamů. Pokud ovšem byly k některému zápisu později připsány další záznamy, editor jim nepřidělil číslo nové, ale písmenné indexy, a proto je v edici uvedeno pouze 525 pořadových čísel zápisů. Záznamy ke stejnému případu na jiném místě akt

jsou pak v edici vzájemně proodkazovány. Vedle vlastních kauz jsou na konci akt zmiňovány různé korektorovy výdaje; mimo jiné se zde nachází zajímavá zmínka o výdajích za papír a vazbu korektorských akt. Na začátku manuskriptu je vevázán soudobý rejstřík, jenž obsahuje zmínky i o osobách z dnes již chybějících folií.

Po edici následuje v anotované publikaci jmenný a místní rejstřík, u kterého se ale není možné vždy plně spolehnout na určení lokalit (např. Kostelec *prope Elaw* je v aktech míněn Kostelec u Křížku, nikoliv Kostelec v okrese Jihlava). Dále je připojena ukázka reprodukcí osmi stran rukopisu s komentáři a dvě konkordanční tabulky. První z nich, nadepsaná „Datationes relationum secundum ordinem“, obsahuje seznam zápisů s údaji o jejich umístění v rámci manuskriptu a jejich dataci. Zde mohla být uvedena i soudobá foliace, což by umožnilo snadněji získat přehled o tom, kde se v rukopisu nacházely zápisy z dnes ztracených folií, zmiňované v původním rejstříku. Druhá konkordanční tabulka, „Concordantia relationum secundum datationem“, naopak podává přehled záznamů podle chronologického klíče.

Edice akt korektora kléru pražské arcidiecéze zpřístupňuje velmi důležitý pramen pro církevní dějiny počátku 15. století. Cena tohoto pramene spočívá – podobně jako například u vizitačního protokolu arcijáhna Pavla z Janovic – ve skutečnosti, že oživuje mnohdy strohá data, která přinášejí o farách a jejich držitelích ostatní církevněsprávní prameny.

VÁCLAV NEČADA

Nejstarší městská kniha tábořská z let 1432–1452, edd. Alena M. ČERNÁ – František ŠMAHEL, rejstřík zpracoval Jan Vojtíšek, Filosofia, Praha 2017 (= Archiv český XLII)

XLIX + 323 s., ISBN 978-80-7007-497-8

V roce 1840 vyšel péčí Františka Palackého první svazek ediční řady Archiv český, která byla původně koncipována pro vydávání česky psaného diplomatického materiálu zejména 15. a 16. století. Zhruba ve stejné době se začíná psát příběh likvidace starého tábořského městského archivu. I přes rozmáhající se zájem o minulost a archívě s ní spojené jsme kolem poloviny 19. století svědky zániku řady starších městských archivních